

Богдана БОЙКО

ТРАГІКОМЕДІЙНЕ ОБДАРОВАННЯ ВОЛОДИМИРА ГОРЯНСЬКОГО

Поява на сцені Володимира Горянського має властивість збуджувати в глядачів залі сміх, хоча, за твердженням актора, він не ставить собі за мету розвеселити публіку, навпаки, завжди намагається грати серйозно. Якщо ці дві якості - акторське самопочуття і враження від побаченого - об'єднати, то виникне певна жанрова характеристика виконання, а саме - трагікомедійність.

У "Чарівниці" за п'єсою Івана Карпенка-Карого "Безталанна", поставленій у Київському театрі драми і комедії Дмитром Богомазовим, Володимир Горянський грає Степана. Слід зазначити, що жанр вистави режисер визначив як трагікомедію. Роль Степана епізодична, проте її можна вважати показовою як з точки зору загального змісту вистави, так і з огляду на Володимира Горянського.

Степан - нещасливий парубок, котрому судилося стати чоловіком Варки, а потім піти в рекрути. На цьому Карпенко-Карий фактично обриває розповідь про його життєвий шлях.

Втім, Володимир Горянський переконаний, що подальші Степанові поневіряння, котрі лежать поза межами твору, можна уявити досить чітко. Мабуть, цей сценічний образ важить для виконавця багато, оскільки під час розмови актор з якимось мимовільним піднесенням вигукнув: "І скажіть, будь ласка, в якому ще театрі так грають Степана? Ну не грають же!"...

Степан Володимира Горянського страшенно ніяковіє в присутності Варки. Він дивиться прямо перед собою, не наважуючись навіть звести очей на дівчину, котра до нього звертається. М'язи його обличчя напружені настільки, що він боїться навіть поворухнути головою. Степан сприймає ласкаві слова як жарт, але все таки плекає певну надію на те, що Варка може говорити серйозно. І, зрештою, Степан не витримує. Парубок, який виглядав, немов закам'янілий, починає раптом висловлювати свої почуття з таким хвилюванням, котре проймає навіть Варчине серце, хоча для неї душевний стан Степана не важив нічого. Вона,

Володимир Горянський в ролі Гітлера.
"Майн Кампф" за п'єсою Д.Таборі.
Режисер Е.Митницький. Київський театр
драми і комедії. 1995.

Володимир Горянський в ролі Степана. "Чарівниця" за п'єсою І.Карпенка-Карого "Безталанна". Режисер Д.Богомазов. Київський театр драми і комедії. 1993.

здається, вже починає розуміти, що чинить жорстоко, пропонуючи Степанові зв'язати його долю зі своєю. Але водночас тепер їй не вистачає сміливості заперечити власні слова. І от Степан уже навколішках з якимось несміливим і разом з тим наполегливим обожнюванням розкриває Варці свої нехитрі, зате щирі думки. І при цьому весь час простує та риса, яка, думається, викликає сміх і в Степанових односельчан, і в глядачів: при нетиповій зовнішності у Степана надзвичайно скута поведінка із раптовими імпульсивними вибухами. Відтак Степан смішний, знає про це і страждає від цього. Персонаж, зіграний Володимиром Горянським, виглядає трагікомічно.

Інший образ невдахи-закоханого створив Володимир Горянський у виставі "Трамвай бажання" за п'єсою Теніссі Уільямса. Тут актор зіграв до наївності ввічливого у поведженні з жінкою персонажа на ім'я Мітч. Щоправда, існує два варіанти вистави. Режисером першої версії був І.Равицький. До переробки ж О.Балабана у Володимира Горянського ставлення більш ніж критичне.

Якщо ж зачіпати загальномистецьке питання про співпрацю режисера й актора, то погляди Володимира Горянського зводяться до того, що акторський фах має бути підпорядкований режисурі, оскільки первісним є задум. Будь-які несподіванки і парадокси можливо втілити на сцені лише тоді, коли акторові відомо, які стильові засоби хоче використати режисер.

Прикладом такої роботи Володимир Горянський вважає власну роль Гітлера у виставі "Майн кампф" за п'єсою Дьєрдя Таборі у постановці Едуарда Митницького.

- Мене цікавить насамперед розвиток характеру. Народжується людина, виростає. Важливо показати у виставі не те, на кого в кінцевому результаті перетворюється персонаж, а шлях, яким він доходить до такого життя. В ролі Адольфа, на мій погляд, найважливішим було знайти ту грань, за якою начебто нормальна людина переходить межу. Спершу все здається ніби і весело, і нестрашно. А насправді призводить до трагічних наслідків. В цьому і полягає парадокс. Історичний аспект мене мало цікавив. Я намагався відійти від загальновідомих понять на кшталт "негативний образ". Це ж і так ясно. Дешевого гумору треба уникати. П'єса Дьєрдя Таборі складна, не завжди зрозуміла. Слід було збагнути дивну, дещо містичну філософію твору. Хотілося б знайти у цій ролі ходи, які б не лежали на поверхні. Взагалі-то, із запропонованих ситуацій часто

Володимир Горянський - месер Нічі. "Комедія про принадність гріха" за п'єсою Н.Макіавеллі "Мандрагора". Режисер Ю.Одинокій. Київський театр драми і комедії. 1996.

було, що називається, важко викрутитися. Рішення ж приходило тоді, коли вдавалося підхопити хоч якимось окреслену, подекуди алогічну лінію поведінки персонажа.

Володимир Горянський грає у цій виставі на контрастах. Його Гітлер закомплексований, страшний у своїй нікчемності. Він стає тираном, бо не зміг себе реалізувати належним чином у мистецтві, в особистому житті. Картинки з кукурудзяними качанами, що демонструються глядачам, являють собою яскраве втілення гітлерівської бездарності як художника, і вся біда в тому, що невикористані амбіції та енергія спрямовуються в інше русло. Стає зрозумілою жалість до нього двох старих євреїв. Вони, бачачи його потяг до творчої діяльності, співчують своєму підопічному попри те, що він поступово переймається ненавистю до світу, до всього живого.

Володимир Горянський у "Комедії про принадність гріха" за п'єсою Ніколо Макіавеллі "Мандрагора" (режисер Ю.Одинокій) виконує роль месера Ніча. Ця постать на тлі інших персонажів сприймається найпарадоксальнішою і, відповідно - найцікавішою.

Справді-бо, поведінка чоловіка Лукреції вельми дивна. Не так просто повірити у те, що дружина народить йому сина після того, як вип'є зілля мандрагори. Але через побічні властивості ліків йому слід поступитися дружиною на одну ніч сторонньому молодикові, який начебто помре під дією рослини. Здається, всі дійові особи добре усвідомлюють ситуацію. Проте найкраще орієнтується у ній саме месер Ніча. Володимир Горянський особливо підкреслює крайню прискіпливість, яку месер Ніча використовує як помсту решті персонажів за те, що вони його дурять і отримують від цього насолоду. Але Ніча має виглядати наївним, інакше в нього не народиться майбутній спадкоємець і предмет гордощів. Робить це актор за допомогою дещо підвищеної та проникливої інтонації, застиглого погляду вдалечінь, що й зумовлює особливу фарсову патетику. Все разом це викликає сміх і, хоч як дивно, навіть певне зворушення, коли він каже: "У мене... народиться... хлоп'ятко!" І це при тому, що тут передбачається саме показна "щирість".

Важливою є ще й така деталь режисерського задуму й акторського втілення в цій виставі: у персонажів нібито і присутній потяг до краси, але вони не в змозі дотягнутися до неї, що робить їх ще більш непривабливими. У фінальній сцені всі присутні ховаються від дощу під стіл, і в цей час

опускається завіса. І завершальний акорд вистави - пташине тьохкання. Зачарований дивними звуками, підводиться месер Ніча. Можна подумати, що його охоплює справжня радість, що він справді зворушений звісткою про народження хлопчика. Проте, коли за ним підводяться інші, Ніча ніби чогось лякається і ховається під столом. Загальний страх переходить у нервові дрижання. Обличчя спотворюється ще більше.

Цей епізод видається мені цікавим насамперед з огляду на те, що Володимир Горянський вдається до вахтангівської стилістики, тобто, школи "удавання", яка має поєднувати відверту ігрову стихію із широю вірою актора на сцені у почуття, наміри та вчинки персонажа. Перша якість пронизує виставу, а от другу можна відчуті хіба що у Володимира Горянського.

У стилістиці "удавання" витримано коронний вихід месера Нічі на сцену на високих дерев'яних котурнах, з накидкою на широченному напівжіночому вбранні, що сприймається як справжній апофеоз манії величі. Ідея цього епізоду належить Володимиру Горянському.

І, мабуть, поєднання вигадки і безпосереднього сприйняття (що також характерно для вахтангівських засад) найбільше властиве казці. В Театрі на лівому березі Володимир Горянський грає у двох виставах для дітей. У "Дерев'яному королі" за п'єсою В.Зіміна (постановка О.Лісовця) виконує роль Кравчика, а в "Острові скарбів" за Р.Стівенсоном (постановка В. Михалевича) - пірата на ім'я О'Брайєн. "Дивовижно, що саме після цієї ролі мене в театрі помітили, зрозуміли й оцінили!" - зазначив актор.

У цьому театрі Володимир Горянський працює з 1989 року. Вчився у Дніпропетровському театральному училищі. Дипломною роботою була роль Манілова в інсценізації "Мертвих душ" за Миколою Гоголем. А потім, уже в Дніпропетровському театрі російської драми імені М.Горького зіграв Хлестакова у гоголівському "Ревізорі". Цю роботу актор вважає найвагомішою.

Взагалі ж виконував найрізноманітніші ролі: царя Федора Іоанновича у виставі за одноіменною трагедією О.К.Толстого, шекспірівського Макбета. У виставах за українською класичною драматургією зіграв Возного у "Наталці-Полтавці" Котляревського і панича Бориса у виставі за п'єсою Кропивницького "Доки сонце зійде, роса очі виїсть". В "Собачому серці" Булгакова зіграв Шарикова, в одній із п'єс В.Мережка - Баранчика, у виставі за "Загадкою будинку Верньє" А.Крісті - Франсуа. Брав участь у постановці за творами Шолом-Алейхема, у виставі за п'єсою О.Коломійця "Санітарний день". Запам'яталася акторові вистава за оповіданнями Василя Шукшина.

1980-го року довелося іти в армію. Потрапив до Севастополя у Театр Чорноморського флоту, де доводилося грати у виставах на військову тематику.

Судячи з неповного переліку ролей, виконавський діапазон Володимира Горянського широкий. Втім, гадаю, що природною рисою його акторського хисту є, все ж таки, трагікомедійне обдаровання. Мені воно видається таким важливим тому, що застерігає від крайнощів голосливості патетики і самодостатнього блазнювання. Створює багатогранність характеру, несподівані повороти у поведінці персонажа. І, безперечно, викликає інтерес до його творчості.

**Стаття проілюстрована знімками
Олександра Друганова.**

Володимир Горянський. 1996.

Володимир Горянський - пірат О'Брайєн у виставі "Острів скарбів" за Р.Стівенсоном. Режисер В.Михалевич. Київський театр драми і комедії.

